

ТЕМАТИК PARKLARNI LOYIHALASHDA ZAMONAVIY LANDSHAFT YECHIMLARI

Beknazarova Mahbuba Nortojiyevna,

Jurayev Sanjar Mamatmurod o'g'li

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti assistentlari

Annotatsiya Mazkur maqolada tematik parklarning shaharsozlik va landshaft arxitekturasidagi o'rni, ularni loyihalash tamoyillari hamda zamonaviy landshaft yechimlaridan foydalanish masalalari yoritilgan. Tematik parklarning rekreatsion, madaniy va turistik ahamiyati tahlil qilinib, dunyodagi ilg'or tajribalar misolida zamonaviy loyihalash usullari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: *tematik park, landshaft arxitekturasini, rekreatsiya, urbanizatsiya, yashil hududlar, turizm, dizayn, shaharsozlik.*

Kirish

Bugungi kunda shahar aholisi sonining ortib borishi rekreatsion hududlarga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirmoqda. Zamonaviy shaharsozlikda parklar nafaqat dam olish maskani, balki madaniy, tarbiyaviy va turistik markaz sifatida ham qaralmoqda. Shu sababli tematik parklar yaratish va ularni zamonaviy landshaft tamoyillari asosida loyihalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Tematik parklar ma'lum bir g'oya, tarixiy voqea, madaniyat yoki tabiat hodisasi asosida tashkil etiladi. Bunday parklar tashrif buyuruvchilarda kuchli taassurot qoldirishi va hududning turistik jozibadorligini oshirishi bilan ajralib turadi.

Tematik park tushunchasi va ahamiyati

Tematik park — bu ma'lum bir mavzu yoki konsepsiyaga asoslangan rekreatsion hududdir. Tematik parklar quyidagi yo'nalishlarda tashkil etilishi mumkin:

- tarixiy parklar;

- madaniy parklar;
- ekologik parklar;
- ilmiy-ma'rifiy parklar;
- attraksion parklar;
- bolalar va oilaviy dam olish parklar.

Tematik parklarning asosiy vazifasi tashrif buyuruvchilarga dam olish bilan birga ma'lum bilim va taassurot berishdan iboratdir.

Tematik parklarni loyihalash tamoyillari

Tematik parklarni loyihalashda quyidagi omillar hisobga olinadi:

Funksional zonalash

Park hududi bir necha zonalarga ajratiladi:

- kirish maydoni;
- markaziy maydon;
- rekreatsion hudud;
- attraksionlar zonasi;
- yashil hududlar;
- xizmat ko'rsatish zonalari.

Estetik uyg'unlik

Parkdagi barcha elementlar tanlangan mavzuga mos bo'lishi lozim. O'simliklar, yo'laklar, suv inshootlari va me'moriy shakllar yagona kompozitsiyani tashkil etadi.

Ekologik barqarorlik

Zamonaviy parklarni yaratishda mahalliy o'simliklardan foydalanish, suvni tejoychi sug'orish tizimlarini joriy etish va energiya samarador texnologiyalarni qo'llash muhim hisoblanadi.

Zamonaviy landshaft yechimlari

So'nggi yillarda tematik parklarni loyihalashda innovatsion texnologiyalar keng qo'llanilmoqda.

Vertikal bog‘lar

Vertikal bog‘lar binolar devorlarida tashkil etilib, yashil hududlarni kengaytirish imkonini beradi.

1-rasm. Zamonaviy landshaft arxitekturasida vertikal bog‘larning qo‘llanilishi.

Yashil tomlar

Yashil tomlar ekologik muhitni yaxshilaydi va energiya sarfini kamaytiradi.

Aqlli sug‘orish tizimlari

Sensorlar asosida ishlovchi sug‘orish tizimlari suv sarfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Interaktiv landshaft elementlari

Raqamli texnologiyalar yordamida yaratilgan yorug‘lik va suv kompozitsiyalari tashrif buyuruvchilar uchun qiziqarli muhit yaratadi.

Dunyodagi mashhur tematik parklar tajribasi

Dunyoda ko‘plab muvaffaqiyatli tematik parklar faoliyat yuritmoqda.

Disneyland

Disneyland dunyodagi eng mashhur tematik park bo‘lib, ertak va multfilm qahramonlari asosida tashkil etilgan.

Universal Studios

Kino industriyasi mavzusida yaratilgan ushbu park millionlab turistlarni jalb qiladi.

Gardens by the Bay

Singapurdagi ushbu bog‘ zamonaviy landshaft arxitekturasi va ekologik texnologiyalarning yorqin namunasi hisoblanadi.

Ushbu parklar tajribasi tematik hududlarni yaratishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini ko‘rsatadi.

O‘zbekistonda tematik parklarni rivojlantirish istiqbollari

O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish va shaharlarning jozibadorligini oshirish maqsadida tematik parklar tashkil etish istiqbollari yuqori hisoblanadi.

Quyidagi yo‘nalishlarda parklar yaratish mumkin:

- Buyuk Ipak yo‘li tematik parki;
- Amir Temur tarixiy parki;
- Milliy an’analar parki;
- Ekologik ta’lim parki;
- O‘zbekiston florasi va faunasi parki.

Bunday loyihalar nafaqat rekreatsion ahamiyatga ega, balki yoshlarning tarix va madaniyatga qiziqishini oshirishga ham xizmat qiladi.

Xulosa

Tematik parklar zamonaviy shaharsozlik va landshaft arxitekturasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular aholining dam olishi, ekologik muhitni yaxshilash va turizmni rivojlantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy landshaft yechimlari va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash tematik parklarning samaradorligini oshiradi hamda ularning jozibadorligini ta’minlaydi.

Kelajakda O‘zbekistonda milliy qadriyatlar va tarixiy merosga asoslangan tematik parklarni yaratish landshaft arxitekturasi rivojiga yangi imkoniyatlar ochib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kevin Lynch. *The Image of the City*. MIT Press.
2. Ian McHarg. *Design with Nature*. New York.

3. Chuvikova A.S. *Landshaft arxitekturasi asoslari*.
4. O‘zbekiston Respublikasi Shaharsozlik normalari va qoidalari.
5. Atkina L.I., Agafonova G.V., Jukova M.V. *Цветочное оформление городов*. Ekaterinburg, 2021.
6. Zamonaviy urbanistika va landshaft arxitekturasi bo‘yicha ilmiy maqolalar.